գամ անտեղի կրկնած մի և նոյն նախադասութեան, այսինքն եթէ պ. Ենգիբարեանցն տեղեակ լինէր «Մեղուի» ուղղութեան և կարդացած ուշադրութեամբ նրա ամեն յօդուածները և այլն այլն, կարող եմ ձեզ, պ. Սիմէօնեանց, հաւատացնել, որ տեղեակ եմ «Մեղուի» ուղղութեան և կարդացած նրա յօդուածները, վասն զի մանկութիւնից սովոր եմ սիրել և յարգել իմ մայրենի լեզուն և հին ու նոր գրականութիւնը. բայց թէ ո՛ր աստիճանին ես ուշադիր եմ դէպի հայ լրագրութիւնը, կարող էք դատել հետեւեալ խօսքերից. երբեմն տեսնում էի, որ «Մշակը» մի նոր միտք կամ գաղափար էր յարուցանում և զարմանալի բան, յանկարծ երկու, երեք ամսից յետոյ, նոյն միտքը և գաղափարը արծարծվում էր «Մեղուի» էջերում։ Դուք որովհետև իմ դէմ ուղղած յօդվածի մէջ վարդապետական-խրատիչ ոճ էք գործածում, խոնարհաբար կը խնդրեմ այս անգամէլ առնել ձեր վրա վարդապետի դերը և մեկնել ինձ վերոյիշեալ տարօրինակ երևոյթը. դրանով ոչ միայն ինձ, այլ և բոլոր ընթերցող հայ հասարակութիւնը կը պարտաւորէիք։

Դարձեալ. եթէ ես խոստովանում եմ կրօնափոխութեան քաղաքականութիւնը, դրանից հնարաւոր է արդեօք եզրակացնել, թէ ես իբր ժխտում եմ եկեղեցու պաշտպանութեան իրաւունքի քաղաքականութիւնը։ Այսպիսի մի թեթեամիտ և արագ եզրակացութիւն ներելի է միայն առաջին դասատան աշակերտին և ոչ թէ ձեզ նման ալեւոր ծերունուն. և ով է մեղաւոր, որ դուք, պ. Սիմէօնեանց, սովորութիւն էք արել հակառակորդի միտքը մեկնել միշտ այնպէս, ինչպէս ձեզ հաճելի է և ձեռնտու։ Հարցնում եմ ձեզ, ինչու էք մեղանչում ճշմարտութեան դէմ, ձեր պատկառելի հասակում։

Կանխաւ յայտնում եմ ձեզ, որ ոչ ժամանակ, ոչ էլ ցանկութիւն ունեմ այսուհետև պատասխանելու ձեր տրամաբանութիւնից զուրկ յօդուածներին։ Ես յարգում եմ «Մշակի» ընթերցողների ուշադրութիւնը։

Ենգիբարեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ոչ մի տարի «Մշակի» բաժանորդագրութիւնը այդքան աջող չէր գնում և այդքան շուտ սկսված չէր, որքան այս տարի։ Գրեթէ ամեն տեղից համակրական նամակների հետ մենք ստանում ենք արդէն բաժանորդների ցուցակներ և բաժանորդագներ։ Երևում է, որ այս տարի «Մշակի» բաժանորդների թիւը շատ մեծ կը լինի։

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք պարսկերէն մի այբենարան, որի հեղինակն է Միրզա Րիզան, Թիֆլիսի պարսից հիւպատոսի քարտուղարը։ Այդ այբենարանը յօրինված է պարսից, արաբական և թիւրք լեզուների ուսումնասիրութիւնը հեշտացնելու համար։

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք Արգար Գուլամիրեանցի «Օրացոյցը» եկող 1881 թւի համար, որ տպված է Երևանում, Գուլամիրեանցի սեպհական տպարանում։ Օրացոյցը պատկերազարդ է և բաղկացած է երկու մասից, նոյն իսկ օրացոյցից և ընթերցանութեան համար բաժնից «Ծաղիկ ընտանեաց» վերնագրով։ Գինը 35 և 40 կոպէկ է։ Գումարով գնողներին զիջումն կը լինի։ Դիմել կարելի է въ Эривань, А. Гуламирянцу. Նորա հետ միասին դուրս եկաւ և փոքրադիր օրացոյց, որի գինն է 10 կոպէկ։

—

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻ Կարապետեան և Եղիազարեթեան երկսեռ դպրոցների հոգաբարձութիւնը նամակով պահանջում է մեզանից, որ մենք յայտնենք նրան մեր Ախալցխայի թղթակցի ազգանունը և յայտնում է մեզ որ հակառակ դէպքում դատ կը սկսի խմբագրութեան դէմ «Մշակի» 193 համարում տպված նամակի համար։ Մենք սովորութիւն չունենք յայտնել մեր թղթակիցների ազգանունը մինչև որ նրանք իրանք համաձայնութիւն չը յայտնեն իրանց վրա պատասխանատուութիւնը առնելու։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ մեզ հաւատացնում են, որ արդէն կատարված իրողութիւն է, որ մի այրի հայ տիկնոջ նիւթական նեղ դրութիւնից օգուտ քաղելով երկու հայ ազգասէր պարոններ ընկերովի գնել են նրա մարդուց թողված տասն հազար րուբլ գումարի գնահատված սքանչելի գրադարանը վեց հարիւր րուբլով։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ մեզ գրում են. «Լսում ենք, որ Ս. Պետերբուրգի մի քանի առաջնակարգ լրագիրներ մեծ ցանկութիւն են յայտնում ունենալ հայոց լրագիրներից քաղուածք անող մարդիկ, բայց մայրաքաղաքի 130 հայ ուսանողներից մի երկու անձինք միայն գտնվել են, որոնք իրանց պարապմունքից ազատ ժամերը նուիրում են այդ տեսակ օգտաւէտ և ազգօգուտ պարապմունքին, իսկ մնացածները մեծ մասամբ անցնում են իրանց ազատ ժամերը թղթախաղի մէջ։ Ի հարկէ երկու երեք մարդ բաւական չեն մայրաքաղաքի 40 ռուս լրագիրների պահանջը բաւականացնելու համար»։

—

Մեր քաղաքը եկած ամերիկական խումբը առաջին անգամ իր ներկայացումն տուեց Արծրունու թատրոնում դեկտեմբերի 6-ին։ Թատրոնը լի էր։ Մանաւանդ շատ լաւ տպաւորութիւն գործեց հասարակութեան վրա զանգակների կօնցէրտը։ Ջութակի վրա ածող երկու օրիորդները նոյնպէս մեծ համակրութեամբ ընդունվեցան հասարակութիւնից։ Շատերը խոստովանվում էին, որ վաղուց է այդ տեսակ վայելչութիւն զգացած չէին մեր Թիֆլիսի թատրոնական ներկայացումների ժամանակ։

—

ԳԱՆՁԱԿԻՑ մեզ գրում են, որ այդտեղ հացի գինը հետզհետէ բարձրանում է. Ցորենի խոնը (52 ֆունտ) ծախվում է 2 ր. 60 կ., ալիւրի պուդը 2 ր. 40 կ.։ Այս թանգութիւնը ստիպեց գանձակեցիներին դարձեալ մի մասնաժողով կազմել և ցորենի առուտուրը չարունակել։ Առաջարկում են նոր անդամներ ընտրել։ Հասարակութիւնը դեռ անցեալ տարվայ հաշիւը չը տեսած միթէ նոր մարդիկ պէտք է ընտրէ։

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են որ 20-ին նոյեմբերի այդտեղի հայ թատրոնասէրների խումբը ներկայացրեց Գայանեան ուսումնարանի դահլիճում Մօլիէրի «Տարտիւֆ» պիէսան, թարգմանութիւն Թ. Մէհնեանցի։ Նոյնպէս ներկայացրին պ. Մաղաթեանի «Կըռթ-կըռթ» վօդէվիլը, որ խիկայէս ժողովրդական կեանքից վեր առած մի ծիծաղաշարժ պատկեր է։ Նպատակը բարեգործական էր և ներկայացման արդիւնքը մօտ 300 րուբլ կը լինէր։

—

Նոյեմբերի 24-ից մեզ գրում են ԵՐԵՒԱՆԻՑ. «Այսօր տեղիս մահմետականների Մուհառամի վերջին օրն էր և չը նայելով եղանակի վատութեան ու ձիւնի երկնքից թափվելուն, մոլեռանդ մահմետականները մեծ հանդէսով անցան քաղաքիս փողոցներում իրանց արիւնով ներկելով իրանց անցած ճանապարհը։ Մեծ թէ փոքր շտապում էին իրանց արիւնը խառնել մարտիրոսների արիւնի հետ։ Մինչև երբ պիտի շարունակվեն այդ հրէշաւոր հանդէսները։»

—

Վաղը, չորեքշաբթի օր, կը լինի ամերիկական խմբի երկրորդ ներկայացումն Արծրունու թատրոնում։ Դարձեալ կը լինի զանգակների կօնցէրտ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼԻԱ

Իրլանդիայից ստացված տեղեկութիւններից երևում է, որ Վատերֆօրդի և նրա շրջակաների ագրարնականութիւնը չափազանց գրգռված է։ Ինչպէս երևում է, անպատճառ ապստամբութիւն կը սկսվի։ Բնակիչները վաղուց պատրաստել են զէնքեր և պատերազմական պաշարներ։ Անգլիայից անդադար օգնական զօրքեր են հասնում Իրլանդիա։ Միտինգները շարունակվում են։ Մէկ միտինգի ժամանակ թուանշաններով ապացուցանվում էր, որ միայն Լիմերիկ կոմսութիւնից արտաքսված են 3,672 ֆերմերներ, իսկ ամբողջ Իրլանդիայից 117,504 ֆերմեր։ Լիմերիկ կոմսութեան մէջ կանանց կալուածական միութիւն կազմվեցաւ։ Կալուածական շարժման առաջնորդների դէմ սկսված դատաստանական հալածանքները աւելի մեծ ոյժ կը տան իրլանդական ապստամբութեանը։

Պարնել խնդրել էր դատարանից յետաձգել դատաստանական քննութիւնը նրա և իր ընկերների գործի վերաբերութեամբ։ Դատարանը մերժեց Պարնելի խնդիրքը։

ՆԱՄԱԿ ԹՈՒՐՔԻԱՅԻՑ

Ալաշկերտ, 3 նոյեմբերի

Թուականիս ամսոյս առաջին օրը երեկոյեան ժամ կէսին (ըստ թրքաց) միջոցները, Ամադ գիւղացի մի հայ աղջիկ 13 ամեայ և իւր երիտասարդ եղբայրը իրենց գիւղէն $1^1/_2$ ժամ հեռաւորութեամբ «չոր ջուր» բսուած աղի աղբիւրէն ջուր բերելու կերթան, վերադարձին՝ երբ կուժը չալակած հազիւ կէս ճամբան կընեն, յանկարծ երկու քրդեր ետեւուն գալով գաղտ, խեղճ երիտասարդին գլխուն երկու սրի հարուած կը տան, բարեբախտաբար ոչ անչափ խոր և վտանգաւոր, և բրածեծ ու արիւնաթաթաւ զայն կը փռեն գետին. ապա աղջկան վրայ վազելով թմբիններուներքն կը տանեն ու կը լլկեն զայն զազանաբար։

Այս հրէշային գործէ ետև թէ կիսամեռ երիտասարդը և թէ բռնաբարեալ հէք աղջիկը բոլորովին կը մերկացնեն ադամային մերկութեան մէջ թողլով զանոնք, որք հազիւ 4 ժամ վերջ միայն կը հասնին ջրաղաց մը։

Իւրեանց պատմութիւնը կարի կսկծեցուցիչ է. կը պատմեն թէ՝ տեսնել չէր կարելի առանց արտասուաց, քոյր ու եղբայր՝ մին վիրաւոր, մին ապուշ ռըփ ռըկլօզ իրարու կրթնած հայրենական խարխուլ սեմէն ներս կը մտնեն հեծկլտալով։

Ռուսահայք երբ կախէթու բաժկին առջև երգեն «հայոց աղջիկներ», թող յիշեն Ալաշկերտու աղջիկն լքեալ ու լլկեալ, որ գուցէ վաղ մի մայր պիտի լինի նախատալից՝ ամօթ կարդալով ամենուս ճակատուն։

Նոյն գիւղի տեղւոյս սովորոյ վերատեսուչ էֆէնդին յիշեալ գիւղը գտնուելով և գրեթէ կէս գիշերուն լսելով այդ բարբարոս իրողութիւն, կը գինուորէ գեղացիքն և խուզարկութեան կելլեն, սակայն ոչինչ և ոչ զոք չեն գտնիր ու լուսու մօտ կը վերադառնան։

Առաւօտուն վերատեսուչը Գայմագամին հետ նորէն կը դառնայ յԱմադ և իւր ներկայութեամբ կը քննուի աղջիկն ու տղան և մերձակայ Աշմէգ պէյ գիւղէն 3 գլխաւորք կը բռնուին ու կը բանտարկուին։

Զարմանալի կէտը սա է, թէ Գայմագամը իբր թէ զայրացած այս վայրագութեան վրայ՝ կերդնու նորա հեղինակը գտնելուն 100 ոսկի (գաւազանի հարուած) զարնել տալ ոտքերուն... Խեղճ պաշտօնակալ, օրէնքը գործադրել չէ կարող, զի ինք ալ կը վախնայ քրդաց օրէնքէն....

Անցորդ

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ, 3 դեկտեմբերի։ Բ. Դուռը հրաժարվեցաւ պաշտպանվելու գիտաւորութիւնից և դիմեց պետութիւններին մի շրջաբերականով յունական խնդրի վերաբերութեամբ։

ԼՈՆԴՈՆ, 3 դեկտեմբերի։ Մինիստրների խորհուրդը երէկ և այսօր քննում էր Իրլանդիայի մէջ մտցնելի վերանորոգութիւնների մասին առաջարկութեան մանրամասնները։

ՐԱԳՈՒԶԱ, 3 դեկտեմբերի։ Թուրքիան սահմանների վրա 27 բատալիօն զօրք դուրս բերեց, որպէս զի թոյլ չը տայ ալբանցիներին ընդդիմանալ, երբ չեռնոգորցիները կը սկսեն գրաւել իրանց նահանգը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 դեկտեմբերի։ Երէկ արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ հինգ ժամ խորհրդակցում էին մի կողմից Գիրս, Ժօմինի, Մելնիկօվ, Բիւցօվ, իսկ միւս կողմից մարկիզ Ցզենգ և չինական դեսպանատան հինգ անդամներ։

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 3 դեկտեմբերի։ Բրատիանոի վրա գինուորված մարդիկ յարձակվեցան։ Դաւադիրը թեթև վիրաւորեց Բրատիանօին սրով։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 դեկտեմբերի։ «Agence Russe» խօսելով ռուս և չինական հաւատարմատարների բանակցութիւնների մասին արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ, համոզմունք է յայտնում, որ բանակցութիւնները կարող էին փոխադարձ զիջումների վրա հիմնված լինել։ Օրինագիրների մէջ տպված է հրաման պետական գանձարանի տասը նոր կարգերի և սերիաների դրամատոմսերի մասին 258-դ յօդուածից մինչև 267 յօդուածը։ «Правит. Вѣстн.» լրագրի մէջ տպված է Իշխան Պետր Գէօրգիևիչ Օլդենբուրգսկու շնորհակալութիւնը այն համակրութեան մասին, որ նրան յայտնվեցաւ յիսունամեայ իր յոբելեանի առիթով։

ԼՈՆԴՈՆ, 3 դեկտեմբերի։ 97-դ գունդին, որ մնում էր Գիբրալտարի մօտ, հրամայված է ուղևորվել Իրլանդիա։ „Daily Telegraph“ լրագիրը հաղորդում է. մինիստրութիւնը քննութեան ենթարկեց զինուորական-դատաստանական գործեր սկսելու հարցը Իրլանդիայի այն նահանգների մէջ, որտեղ խանգարված է հանգստութիւնը։

Կ. ՊՈԼԻՍ, 4 դեկտեմբերի։ Երէկ «Штандартъ» նաւով հասաւ այստեղ Մեծ Իշխանուհի Ալեքսանդրա Պետրօվնա, որ Օդէսսայից Իտալիա է ուղևորվում։

ՆԻԿՕԼԱԵՎ, 3 դեկտեմբերի։ Փոթորիկը կոտրեց կամուրջը Բուգ գետի վրա։

ԼՕՆԴՕՆ, 4 դեկտեմբերի։ Շոտլանդական զօրաբաժնի առաջին բատալիօնը հրաման ստացաւ ուղևորվել Իրլանդիա։ Իրլանդիայի արձակուրդ ստացած բոլոր զօրքերը հրաւիրված են հաւաքվել իրանց դրօշակների շուրջը։ Մալտայից Լօնդօն ուղևորվող եգերների բատալիօնը Իրլանդիա է ուղարկված։ Այսօր Վինձօրից վերադառնալուց յետոյ մինիստրները խորհուրդ կայացրին։

ԲԵՐԼԻՆ, 4 դեկտեմբերի։ Միացեալ խորհուրդին առաջարկված է օրէնք 54,000,000 մարկ փոխառութիւն անելու մասին նաւատորմի և զօրքերի ծախսերը ծածկելու համար։

ՎԻԵՆՆԱ, 4 դեկտեմբերի։ Պատգամաւորների ժողովը համաձայնվեց 14,500,000 գուլդեն թղթադրամ հրատարակել, և առևտրական դաշնագիրը կատարված է։

ՄՕՍԿՎԱ, 5 դեկտեմբերի։ Այսօր հին համալսարանի բակի մէջ հաւաքվեցին բժշկութեան ուսանողները, որոնք պահանջում էին ռեկտօրին բացատրութիւններ տալու համար այն տարակուսանքների մասին, որ ծագել էին մի կողմից ուսանողների և միւս կողմից Սնեգիրեօվ և Զերնօվ պրօֆեսօրների մէջ։ Ռէկտօրը դուրս չեկաւ, այլ ուղևորվեցաւ գլխաւոր նահանգապետի մօտ։ Օբերպօլիցմէյստեր առաջարկեց ուսանողներին ցրվել, բայց նրանք հրաժարվեցան և մի քանի անկարգութիւններ արին։ Դրանից յետոյ համալսարանի բակը շրջապատվեցաւ պօլիցիականներից և ժանդարմներից։ Մօտ 400 մարդ ուսանողներ կալանաւորված են և բանտ են ուղարկված։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 6 դեկտեմբերի։ Երէկ արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ չորս ժամ տևող մի նոր խորհուրդ կար ռուսաց և չինական հաւատարմատարների մէջ։

ՄՕՍԿՎԱ, 7 դեկտեմբերի։ Կալանաւորված 400 ուսանողներից բոլորը, բացի 6 հոգուց ազատված են բանտից։

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ